

Quickscan natuurwaardenonderzoek

Project Slotgraven Hardenberg

In het kader van de Flora- & Faunawet

Colofon

Project Slotgraven - Hardenberg

In het kader van de Flora- en faunawet

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: BIZ.NU
Contactpersoon: dhr. W. Bekke

Projectnummer en versie: 818, versie 1.0		Status: concept
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 14 juni 2016
Ligging projectgebied: Karel Doormanlaan in Hardenberg		

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

[@natuurbankOverijssel](https://twitter.com/natuurbankOverijssel)

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	4
2. Het plangebied.....	5
2.1 Situering.....	5
2.2 Beschrijving van het plangebied.....	5
3 Voorgenomen activiteiten.....	6
3.1 Algemeen.....	6
3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten.....	6
3.3 Vaststellen van de invloedssfeer.....	6
3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied.....	7
4. Soortenbescherming; het onderzoek.....	8
4.1 Methode.....	8
4.2 Verwachting.....	9
4.3 Resultaten.....	9
4.4 Toetsingskader.....	11
4.5 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep.....	12
4.6 Historische gegevens.....	14
4.7 Volledigheid van het onderzoek.....	14
5. Conclusies en advies.....	15
Bijlagen:.....	16

Samenvatting

Er zijn concrete plannen voor de herontwikkeling van een gebied in de kern van Hardenberg. Om de wenselijke ontwikkeling mogelijk te maken moeten twee gebouwen gesloopt worden en moet beplanting gerooid worden. Natuurbank Overijssel is gevraagd om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet, de ecologische hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten, die door de uitvoering van de voorgenomen activiteiten vernield of verstoord worden. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermd leefgebied van dieren in de directe omgeving van het plangebied. Voorliggend rapport beschrijft het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet, de resultaten van het onderzoek en de wettelijke consequentie.

De voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied behoort tot het functionele leefgebied van sommige vogel-, amfibieën-, vleermuis-, en grondgebonden zoogdiersoorten.

Van de in het gebied nestelende vogelsoorten zijn uitsluitend de bezette nesten beschermd, niet de oude nesten of de nestplaats. Voor het verstoren/vernielen van bezette nesten (eieren) en het verwonden/doden van vogels kan geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Ff-wet verkregen worden omdat de voorgenomen activiteit niet als een in de wet genoemd wettelijk belang wordt beschouwd. Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten, zoals het slopen van bebouwing en het rooien van beplanting, dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden.

De in het gebied voorkomende grondgebonden zoogdier- en amfibieënsoorten staan vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren, doden en/of verwonden als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd. Mogelijk benutten deze soorten de strooisellaag onder de dichte begroeiing als winterverblijfplaats en voortplantingslocatie (egel). Om deze dieren niet onnodig te verstoren (al dan niet met de dood tot gevolg) of te verwonden is initiatiefnemer in het kader van de algemene zorgplicht verplicht om de beplanting te rooien in het najaar.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan de wettelijke consequentie van de voorgenomen activiteit voor vleermuizen niet vastgesteld worden. Het plangebied behoort mogelijk tot foerageergebied van sommige soorten, mogelijk vormt het plangebied een schakel in één of meerdere vliegroutes van vleermuizen en mogelijk bezetten één of meerdere soorten een vaste verblijfplaats in het te slopen kantoorgebouw. Nader onderzoek, conform het vleermuisprotocol, is verplicht om de wettelijke consequenties inzichtelijk te krijgen.

Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar de functie van het plangebied voor vleermuizen en de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te treffen, vormt de Flora- en faunawet een belemmering voor uitvoering van de voorgenomen activiteit. Indien voldoende en de juiste mitigerende maatregelen genomen kunnen worden, vormt de Ff-wet geen belemmering voor realisatie van de voorgenomen plannen.

1. Inleiding

Er zijn concrete plannen voor de herontwikkeling van een gebied in de kern van Hardenberg. Om de wenselijke ontwikkeling mogelijk te maken moeten twee gebouwen gesloopt worden en moet beplanting gerooid worden. Natuurbank Overijssel is gevraagd om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet, de ecologische hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten, die door de uitvoering van de voorgenomen activiteiten vernield of verstoord worden. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermd leefgebied van dieren in de directe omgeving van het plangebied. Voorliggend rapport beschrijft het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet, de resultaten van het onderzoek en de wettelijke consequentie.

Toepasbaarheid

De resultaten van het onderzoek zijn toepasbaar op twee verschillende momenten. Ten eerste wordt de beoordeling van de wettelijke consequentie van de voorgenomen activiteit in het kader van de Ff-wet gebruikt bij het beoordelen van de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Deze vraag dient zich aan in de proces van de Ruimtelijke Ordening, zoals bij het wijzigen van een bestemmingsplan. Ten tweede wordt aangegeven in deze rapportage op welke wijze de voorgenomen activiteit in overeenstemming met de Ff-wet uitgevoerd kan worden. Indien aan de orde, wordt aangegeven in welke periode van het jaar bepaalde werkzaamheden niet uitgevoerd mogen worden en of aanvullende maatregelen of een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Ff-wet vereist is.

2. Het plangebied

2.1 Situering

Het plangebied ligt in de kern van Hardenberg. Het ligt tussen de Witte de Withstraat, Bruchterweg en (gedeeltelijk) de Karel Doormanlaan. Op onderstaande luchtfoto wordt de globale ligging van het plangebied in het centrum van Hardenberg weergegeven.

Globale ligging van het plangebied in de kern van Hardenberg.

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit grasland (gazon), wegen en trottoirs, opgaande beplanting en bebouwing. In het gebied staan twee gebouwen; een kantoorgebouw met drie verdiepingen en een garagebox.

Opgaande beplanting treffen we aan in het park in de vorm van enkele solitaire bomen, aan de voor- en achterzijde van het kantoorgebouw en aan weerszijden van de garagebox.

Het kantoorgebouw is gebouwd met witte bakstenen en gedeeltelijk bekleed met kunststof panelen. Het gebouw beschikt over een geïsoleerde spouw. De garagebox is gebouwd met bakstenen zonder spouw.

Beide gebouwen hebben een plat dak dat gedekt is met bitumen dakleer.

Detailopname van het grensgebied. (luchtfoto: Provincie Overijssel)

3 Voorgenomen activiteiten

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van de bestaande bebouwing en het herinrichten van het plangebied als inbreidingslocatie t.b.v. woningbouw. Op onderstaande afbeelding wordt de nieuwe wenselijke inrichting van het plangebied weergegeven.

Wenselijk eindbeeld van het plangebied. (bron: BJZ.NU)

3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten

De voorgenomen activiteit heeft mogelijk een negatieve invloed op beschermde soorten en natuurgebied. We onderscheiden de volgende negatieve invloeden:

Mogelijke tijdelijke invloeden:

- Geluid, licht, stof en trillingen door sloop- en bouwwerkzaamheden

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen en/of jaar rond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soort en;
- Aantasting van de kwaliteit van beschermde natuurgebieden.

3.3 Vaststellen van de invloedsfeer

Naast een tijdelijk effect in het onderzoeksgebied, kan het voorkomen dat een voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde soorten of beschermd natuurgebied buiten het onderzoeksgebied. Dit noemen we de invloedsfeer. De omvang van de invloedsfeer wordt bepaald door de aard en omvang van de tijdelijke en/of permanente nieuwe situatie. Het effect van voorgenomen activiteit op een beschermde soort verschilt per soort en/of soortgroep.

Beoordeling van de invloedsfeer van de voorgenomen activiteit:

De invloedsfeer van de sloop van de gebouwen en de bouw en exploitatie van de woningen wordt als lokaal beschouwd. Dat wil zeggen dat er geen negatief effect van de sloop merkbaar is buiten het plangebied. Mogelijk zijn tijdens sloop- en bouwfase geluid, trilling of stof merkbaar buiten het

plangebied. Deze effecten zijn incidenteel en kortdurend en hebben geen negatieve invloed op beschermde soorten of natuurgebied in de omgeving.

3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied

Vanwege de lokale invloedssfeer wordt het onderzoeksgebied gelijk gesteld aan het plangebied. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect buiten het plangebied.

4. Soortenbescherming; het onderzoek

4.1 Methode

In het kader van het natuurwaardenonderzoek is het onderzoeksgebied op 1 juni 2016 onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en dieren en de potentiële aanwezigheid van deze soorten (geschiktheid van het gebied voor de desbetreffende soorten). Er zijn verder geen andere aanvullende onderzoeken uitgevoerd m.b.t. vogels, vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. De inventarisatie is te voet in het terrein uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden (bewolkt, temperatuur 19 °C en een zwak zuidwestenwind).

Bij het bepalen van de mogelijke aantasting van beschermde soorten is gebruik gemaakt van de volgende onderdelen:

- Veldbezoek op 1 juni
- Aanvullend bronnenonderzoek (o.a. waarneming.nl, telmee.nl, internet);

Specifieke relevante literatuurbronnen zijn o.a.

- Digitale atlas van amfibieën en reptielen (RAVON 2015)
- Atlas van de zoogdieren van Overijssel (Douma 2011)

Flora en vegetatie

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde planten. De onderzoeksperiode is geschikt voor floristisch onderzoek. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Vogels

Het gebied is visueel onderzocht op het voorkomen van broedvogels, specifiek de mogelijkheid dat er zich nesten, potentiële nestlocaties, beschermde vaste rust en -verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied bevinden. De onderzoeksperiode is geschikt om alle in Nederland voorkomende broedvogels vast te stellen. Op basis van een beoordeling van de biotoop kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentieel aanwezige soorten in het onderzoeksgebied.

Zoogdieren

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde zoogdieren. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar grondgebonden zoogdieren en vleermuizen. Er is gekeken naar graaf, vraat-, krabsporen, uitwerpselen, prooiresten, pootafdrukken, haren en holen. Op basis van landschappelijke kenmerken van het onderzoeksgebied kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentiële functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen voor onderzoek naar deze soorten.

Amfibieën & reptielen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van amfibieën en reptielen. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar amfibieën en reptielen. Op basis van landschappelijke kenmerken kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen voor onderzoek naar deze soorten.

Dagvlinders

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van dagvlinders omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde dagvlindersoorten ontbreekt en het plangebied geïsoleerd en op enige afstand van bekende vlieggebieden van beschermde soorten ligt.

Libellen

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van libellen omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde libellensoorten ontbreekt.

Kevers en mieren

Het onderzoeksgebied niet onderzocht op het voorkomen van beschermde kever- en mierensoorten omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde kevers en mieren ontbreekt.

Vissen en kreeftachtige

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van beschermde vissensoorten en kreeftachtige omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde vissensoorten en kreeftachtigen ontbreekt.

4.2 Verwachting

Op basis van bronnenonderzoek, landschappelijke karakteristieken, beheer, omvang en gebruik van het onderzoeksgebied, dan komen de volgende soortgroepen mogelijk in het gebied voor:

- Vogels
- Vleermuizen
- Grondgebonden zoogdieren
- Amfibieën

4.3 Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten van het veldbezoek gepresenteerd. Alleen soorten die vastgesteld of potentieel in het plangebied aanwezig zijn worden in deze paragraaf besproken.

Broedvogels

Er zijn tijdens het veldbezoek verschillende broedvogelsoorten waargenomen in het plangebied waaronder merel, tjiftjaf, vink, houtduif, koolmees en zwartkop. Gelet op de karakteristieken van het plangebied is het niet uitgesloten dat ook soorten als heggemus, groenling, zanglijster en Turkse tortel in het gebied nestelen. Vogels nestelen in de bomen en struiken en in de dichte vegetatie op de grond. In één van de solitaire bomen in het 'park' is een oud nest waargenomen, mogelijk van een roek. Roeken zijn koloniebroeders, maar soms bezetten ze ook solitaire nesten. Roekennesten verschillen met nesten van de zwarte kraai door het gebruik van grovere takken en een lossere opbouw van het nest (zie foto onder). Er zijn in het plangebied geen huismussen waargenomen. Geschikte nestplaatsen van huismussen ontbreken in het plangebied.

Vermoedelijk oud nest van de roek (links) en broedbiotoop voor verschillende vogelsoorten (rechts).

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen verblijfplaatsen bezetten in gebouwen, bouwwerken (zoals bruggen, tunnels, kelders) en in holtes in bomen. Er zijn tijdens het veldbezoek geen vleermuizen waargenomen en er zijn geen directe aanwijzingen gevonden die op de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen duiden zoals uitwerpselen, smeerrandjes of dode dieren.

De garagebox wordt op basis van bouwstijl als een ongeschikte verblijfplaats voor vleermuizen beoordeeld, maar het kantoorgebouw lijkt in potentie geschikt als verblijfplaats voor soorten als gewone dwergvleermuis en mogelijk laatvlieger. Het gebouw beschikt over een (geïsoleerde) spouw welke voor vleermuizen toegankelijk is via één van de vele open stootvoegen in de muur. Het gebouw lijkt geschikt om benut te worden als zomer- en winterverblijfplaats, kraamkolonie en paarverblijf voor bepaalde soorten.

Open stootvoegen; potentiële invliegopeningen van vleermuizen in het kantoorgebouw.

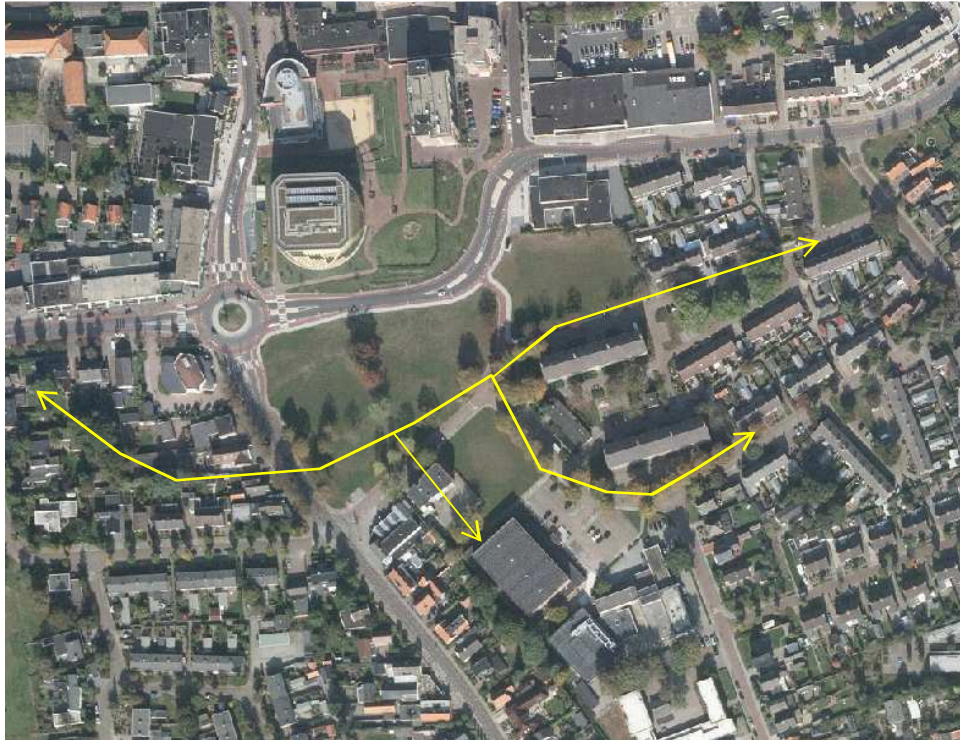
Vanwege de hoogte van het gebouw en de vrije ligging, lijkt het gebouw in potentie geschikt om benut te worden door de laatvlieger. Deze soort bezet regelmatig verblijfplaatsen in grotere gebouwen waar ze hoog in de muur verblijfplaatsen bezetten en zo de opstijgende warmte in de spouw benutten.

Foerageergebied

Vleermuizen benutten randen en kronen van opgaande loofbomen, open water, oevers, heideterreinen, bebouwde omgeving en (vochtige) hooilanden als foerageergebied. Het is aannemelijk dat de buitenruimte in het plangebied wordt benut als foerageergebied door sommige vleermuissoorten als gewone- en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger. Het plangebied vormt een relatief grote open ruimte in de stadskern van Hardenberg. Het zijn echter de hoge opgaande bomen die het plangebied tot een geschikt foerageergebied maken.

Vliegroutes

Sommige vleermuissoorten benutten lijnvormige landschapselementen als vliegroute tussen verblijfplaatsen onderling en tussen verblijfplaats en foerageergebied. Gelet op de ligging van het plangebied in de kern van Hardenberg en de aanwezigheid van opgaande bomen in een lijn, is het niet uitgesloten dat het plangebied fungeert als vliegroute voor soorten als gewone dwergvleermuis, water- en meervleermuis. Deze soorten bezetten mogelijk een verblijfplaats in bebouwing in de stad en foerageren langs de oevers en uiterwaarden van de Vecht.

Weergave van mogelijke vliegroutes van vleermuizen in en rond het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen, maar het plangebied behoort mogelijk tot het functionele leefgebied van sommige (vrij) algemene- en weinig kritische soorten als egel, konijn, bunzing, huismuis, veldmuis en bosmuis. Deze soorten gebruiken het plangebied als foerageergebied. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat grondgebonden zoogdieren voortplantingslocaties of vaste rustplaatsen in het plangebied bezetten, maar mogelijk benutten egels de dichte begroeiing en strooisellaag rond de garagebox als voortplantings- en overwinteringsplaats.

Amfibieën

Er zijn in het onderzoeksgebied geen amfibieën waargenomen, maar het is aannemelijk dat de buitenruimte van het plangebied tot het functionele leefgebied van sommige algemene- en weinig kritische amfibieënsoorten als meerkikker, gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander behoort. Mogelijk benutten deze soorten het plangebied als foerageergebied tijdens de nachtelijke uren en benutten sommige individuen de strooisellaag rondom de garagebox als winterverblijfplaats. Gelet op de afstand tot geschikt voortplantingslocaties (400m¹), gaat het daarbij hooguit om enkele dieren.

Overige soorten

Er zijn geen andere beschermde soorten aangetroffen. Het gevoerde beheer en de inrichting maken het plangebied tot een ongeschikt functioneel leefgebied voor deze soorten.

4.4 Toetsingskader

Voor het verstoren van soorten van tabel 1 is geldt een algemene vrijstelling indien er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling en/of bestendig beheer. Voor verstoren van soorten uit tabel 2 van de Ff-wet geldt ook een vrijstelling, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Wel dient rekening gehouden te worden met jaar rond beschermde nesten en leefgebieden, evenals met bezette vogelnesten. Soorten uit tabel 3 zijn beschermd. Voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten is een ontheffing noodzakelijk. Dit is ook noodzakelijk voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten, wanneer er niet gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

4.5 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep

(Broed)vogels

Met uitzondering van de roek, zijn van de in het plangebied nestelende vogelsoorten uitsluitend de bezette nesten beschermd zijn, niet de oude nesten of de nestplaats. Voor het verstoren/vernielen van bezette nesten (eieren) en het verwonden/doden van vogels kan geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Ff-wet verkregen worden omdat de voorgenomen activiteit niet als een in de wet genoemd wettelijk belang wordt beschouwd. Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten, zoals het rooien van beplanting, dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden. De meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren is september-februari.

Nesten van de roek zijn jaarrond beschermd. Roeken zijn koloniebroeders en bezetten verschillende broedkolonies in de omgeving van het plangebied (bron: Waarneming.nl). Soms bouwen roeken solitaire nesten in de omgeving van de broedkolonies, mogelijk omdat er onvoldoende ruimte is in de bestaande kolonies. Dergelijke vestigingen van één of enkele nesten blijven doorgaans niet lang in gebruik. Vermoedelijk omdat roeken toch de voorkeur hebben om gezamenlijk in een broedkolonie te nestelen. Aangenomen wordt dat het nest in het plangebied niet opnieuw bezet zal worden. Aangezien alle bezette vogelnesten beschermd zijn, dienen werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten, zoals het rooien van beplanting, buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden. De meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren is september-februari.

Vleermuizen

M.b.t. verblijfplaatsen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen in het kantoorgebouw niet uitgesloten worden. Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn strikt beschermd. Om vaste verblijfplaatsen van vleermuizen te mogen verstoren/vernielen is een ontheffing van de Ff-wet vereist.

Om de wettelijke consequenties van de voorgenomen sloop van het gebouw inzichtelijk te kunnen maken is specifiek vervolgonderzoek nodig. Dergelijk onderzoek geeft antwoord op de vraag welke functie het gebouw voor vleermuizen heeft (zomer-, winter-, paarverblijfplaats, kraamkolonie), welke soorten het gebouw benutten als verblijfplaats en hoeveel dieren in het gebouw huizen.

Onderzoek naar de functie van het gebouw voor vleermuizen bestaat uit minimaal vier bezoeken aan het plangebied in de periode juni-september (conform vleermuisprotocol).

Op basis van de uitkomsten van het vervolgonderzoek kan de wettelijke consequentie bepaald worden en worden mitigerende maatregelen vastgesteld, afhankelijk van soort, functie en aantal dieren dat gebruik maakt van de verblijfplaats.

M.b.t. foerageergebied

Het is aannemelijk te veronderstellen dat het plangebied benut wordt door vleermuizen als foerageergebied. Afhankelijk van de aanwezigheid van opgaande beplanting en het type beplanting in de nieuwe situatie, blijft deze functie al dan niet behouden. Geadviseerd wordt om de functie van het gebied als foerageergebied mee te nemen in het onderzoek naar mogelijke verblijfplaatsen in het kantoorgebouw.

M.b.t vliegroute

Mogelijk maakt het plangebied onderdeel uit van één of meerdere vliegroutes van vleermuizen. Net als foerageergebied en verblijfplaatsen, vormen vliegroutes een essentieel onderdeel van het functionele leefgebied van vleermuizen en zijn daarom strikt beschermd. Afhankelijk van de inrichting van het plangebied, heeft deze activiteit mogelijk een negatief effect op deze mogelijk aanwezige vliegroutes. Daarbij zijn van belang de aanwezigheid van opgaande structuren, zoals bomenrijen, maar ook straatverlichting. Om de wettelijke consequentie van de voorgenomen activiteit op dit onderdeel van het functionele leefgebied van vleermuizen inzichtelijk te krijgen is specifiek vervolgonderzoek vereist. Geadviseerd wordt om de functie van het gebied als vliegroute mee te nemen in het onderzoek naar mogelijke verblijfplaatsen in het kantoorgebouw.

Grondgebonden soorten

Alle in het gebied voorkomende grondgebonden zoogdiersoorten staan vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling van de verbodsbepalingen 'verstoren-doden-verwonden' als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd. In het kader van de algemene zorgplicht is het verboden om dieren onnodig te verstoren, verwonden of te doden. Om egels in winterrust (met mogelijk de dood tot gevolg) en zogende egels niet te verstoren, wordt geadviseerd om de dichte begroeiing rond de garagebox (en andere dichte begroeiing) niet weg te halen tijdens de winterrust- en voortplantingsperiode. De meest geschikte periode om deze beplanting te verwijderen is augustus-oktober. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet nodig.

Amfibieën

Amfibieën bezetten geen vaste verblijfplaats in het onderzoeksgebied en de in het gebied voorkomende soorten staan vermeld in tabel 1 van de FF-wet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren, doden en/of verwonden als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd. Om amfibieën in winterrust (met mogelijk de dood tot gevolg) niet te verstoren, wordt geadviseerd om de dichte begroeiing rond de garagebox (en andere dichte begroeiing) weg te halen buiten de winterrustperiode. De meest geschikte periode om deze beplanting te verwijderen is augustus-oktober (buiten broedseizoen van vogels en buiten zoogperiode van egels). Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet nodig.

Overige soorten

Het plangebied behoort niet tot een essentieel deel van functioneel leefgebied van andere beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op deze overige beschermde soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*	aandachtspunt
Zoogdieren; grondgebonden soorten	Egel; geen soorten tabel 2-3	Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd	Beplanting rooien in najaar.
Broedvogels tijdens broedseizoen	Diverse soorten	Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren	Beplanting rooien buiten de voortplantingsperiode (1) van vogels
Broedvogels, beschermde vaste	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen

nestplaatsen			
Vleermuizen; functionaliteit van het leefgebied (foerageergebied + vliegroutes)	Onbekend; mogelijk diverse soorten	Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen	Nader onderzoek vereist om wettelijke consequenties in beeld te brengen
Vleermuizen; vaste verblijfplaatsen	Mogelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger	Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen	Nader onderzoek vereist om wettelijke consequenties in beeld te brengen
Amfibieën	Geen soorten tabel 2-3	Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd	Bepanting rooien buiten winterrustperiode
Overige soorten	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen

(1) Het broedseizoen verschilt per soort. Indien werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode september-februari is de kans op verstoren van vogelnesten minimaal.

Toelichting verbodsbepalingen tabel:

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Tabel 1. Aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden.

4.6 Historische gegevens

Van de onderzoeksgebieden zijn geen historische gegevens bekend.

4.7 Volledigheid van het onderzoek

Het onderzoek is volledig uitgevoerd met geschikte weersomstandigheden. Het volledige onderzoeksgebied is onderzocht.

5. Conclusies en advies

De voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied behoort tot het functionele leefgebied van sommige vogel-, amfibieën-, vleermuis-, en grondgebonden zoogdiersoorten.

Van de in het gebied nestelende vogelsoorten zijn uitsluitend de bezette nesten beschermd, niet de oude nesten of de nestplaats. Voor het verstoren/vernielen van bezette nesten (eieren) en het verwonden/doden van vogels kan geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Ff-wet verkregen worden omdat de voorgenomen activiteit niet als een in de wet genoemd wettelijk belang wordt beschouwd. Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten, zoals het slopen van bebouwing en het rooien van beplanting, dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden.

De in het gebied voorkomende grondgebonden zoogdier- en amfibieënsoorten staan vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren, doden en/of verwonden als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd. Mogelijk benutten deze soorten de strooisellaag onder de dichte begroeiing als winterverblijfplaats en voortplantingslocatie (egel). Om deze dieren niet onnodig te verstoren (al dan niet met de dood tot gevolg) of te verwonden is initiatiefnemer in het kader van de algemene zorgplicht verplicht om de beplanting te rooien in het najaar.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan de wettelijke consequentie van de voorgenomen activiteit voor vleermuizen niet vastgesteld worden. Het plangebied behoort mogelijk tot foerageergebied van sommige soorten, mogelijk vormt het plangebied een schakel in één of meerdere vliegroutes van vleermuizen en mogelijk bezetten één of meerdere soorten een vaste verblijfplaats in het te slopen kantoorgebouw. Nader onderzoek, conform het vleermuisprotocol, is verplicht om de wettelijke consequenties inzichtelijk te krijgen.

Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar de functie van het plangebied voor vleermuizen en de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te treffen, vormt de Flora- en faunawet een belemmering voor uitvoering van de voorgenomen activiteit. Indien voldoende en de juiste mitigerende maatregelen genomen kunnen worden, vormt de Ff-wet geen belemmering voor realisatie van de voorgenomen plannen.

Bijlagen:

Bijlage 1. De natuurkalender

Bijlage 2. Toelichting Flora- en faunawet

Bijlage 3. fotobijlage

Bijlage 1 Natuurkalender

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
houtopstanden												
afzetten / hakhoutbeheer												
dunnen												
verwijderen opslag / exoot, nazorg												
heg afzetten												
knotten												
opsnoeien / opkronen												
hoogstam wintersnoei												
hoogstam zomersnoei												
bomen met winterslaapplaats vogels												
vleermuisbomen zomerverblijf												
vleermuisbomen paarplaats												
das												
hazelmuis struweel en hakhoutbeheer												
boomkikker struweel												
Grazige vegetaties												
maaieren vochtig/nat grasland												
maaieren droog schraalgrasland												
Wateren												
poel opschonen												
boomkikker wateren												
geelbuikvuurpad kleinschalig												
geelbuikvuurpad grootschalig												
Gebouwen m.b.t. vleermuizen												
zomerverblijf												
winterverblijf												

Optimale periode voor werkzaamheden.

Acceptabele periode voor werkzaamheden.

De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden zoals beschreven in protocol.

Geen werkzaamheden in deze periode.

Wanneer er wel gewerkt moet worden is een ontheffing verplicht.

Bijlage 2

Toelichting Flora en faunawet

Algemeen

De Flora- en faunawet regelt (onder andere) de bescherming van kwetsbare en bedreigde inheemse planten en diersoorten. Onder de algemene verbodsbepalingen (Artikelen 8 t/m 18) worden handelingen verboden die kunnen leiden tot het vernielen van beschermde inheemse planten op hun groeiplaats en beschermde inheemse dieren in hun natuurlijke leefomgeving. Zo is het onder meer verboden om beschermde inheemse planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enige wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Daarnaast is het verboden om inheemse beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten dan wel hun nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

De Ff-wet biedt onder Artikel 75 de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing van de in de Artikelen 8 t/m 18 genoemde verbodsbepalingen. De genoemde vrijstellingen worden alleen verleend in zoverre er geen 'andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Om te bepalen of ontheffing kan worden gekregen moet aan verschillende voorwaarden worden voldaan:

- Er dient inzicht te bestaan in het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het projectgebied;
- Er dient inzicht te bestaan in de mate waarin de voorgenomen activiteiten dusdanig negatieve effecten hebben op soorten dat de 'gunstige staat van instandhouding' in het geding is.

Indien dit het geval zou zijn, dient aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen getroffen worden om de negatieve effecten op de 'gunstige staat van instandhouding' te voorkomen. Indien de mogelijke negatieve effecten niet volledig gemitigeerd kunnen worden, dient aangegeven te worden op welke wijze de effecten gecompenseerd zullen worden.

Toelichting Flora- en Faunawet, Wijzigingen Artikel 75 (AMvB)

Sinds februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht worden, waarin wijzigingen inzake art. 75 zijn opgenomen. De wijzigingen in deze AMvB betekenen een zekere verruiming van ontheffing en vrijstelling: niet in alle gevallen is een ontheffingsaanvraag meer nodig.

Globaal betekent dit het volgende:

Er zijn een drietal soortenlijsten waarvoor verschillende richtlijnen zijn. Deze zijn in toenemende mate van 'zwaarte':

Tabel 1: (soorten als egel, haas, bruine kikker, Zwanenbloem, Dotterbloem)

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (lichte toets).

Tabel 2: (soorten als div. orchideeën, vogels)

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 2, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde 'gedragscode'. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet zelf door aanvrager worden opgesteld en worden goedgekeurd door het ministerie van LNV. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (uitzondering bepaalde vogelsoorten: zie 3)

Tabel 3: (echte kritische soorten bijlage IV HR/VR)

Dit is de zwaarste categorie, waarbij ook voor beheer de vrijstelling beperkt is. Voor andere activiteiten is ontheffing nodig, waarbij een uitgebreide toets dient te worden verricht (behalve het criterium 'geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding' ook 'dwingende redenen van openbaar belang', mogelijkheden van alternatieven e.d.). De procedure is vastgelegd in een stappenplan. Hierin is vermeld in welke gevallen de Ff-wet niet van toepassing is, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

Naast een verbod op het doden en verwonden (Art. 9 Ff-wet) en het opzettelijk verontrusten (Art. 10 Ff-wet) van vleermuizen, is het tevens verboden om verblijf- en voortplantingsplaatsen weg te nemen, te verstoren en aan te tasten (Art. 11 Ff-wet). Belangrijke migratie- en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijv. hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder (Min. EL&I 2011).

De verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de ff-wet worden enkel overtreden wanneer de door dit artikel beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De vaste rust- of verblijfplaats kan hierdoor niet meer dezelfde functie aan beschermde dier- of plantensoort bieden als voorheen

In Bijlage 1 worden de tabellen van de AMvB nader verklaard. In de brochure 'Buiten aan het werk' van het ministerie LNV is bovendien een toelichting op deze AMvB is te vinden (zie website dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen.

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Bijlage 3. Fotobijlage
Impressie van het onderzoeksgebied

